

MANUEL FERNÁNDEZ AREAL
**LA NOTÍCIA COM A
PRODUCTE FINAL DEL
SISTEMA INFORMATIU**

Fins no fa gaires anys, quan es parlava de la notícia com a centre i objecte del sistema informatiu, es feia referència a allò que era expressió del dret de cadascú a rebre informació.

Entre nosaltres, dintre de l'Estat espanyol, quaranta anys de censura —primer de censura prèvia i més endavant de dipòsit previ— ens van fer desitjar la llibertat de premsa i la d'informació com un dret natural o fonamental d'aquells que pertanyen a la persona humana (1). De debò, de debò, mentre que vam patir el monopoli informatiu de l'Estat espanyol, no es podia parlar de notícies, puix que la llibertat per a fer notícies no existia pas.

El desig mantingut durant tant d'anys ens va fer arribar a configurar la notícia —nucli de la Informació— com allò que tenien dret a rebre tots i cadascun dels ciutadans. La notícia era, i no tan sols per als professionals sinó més aviat per al poble mateix, l'objecte, el contingut i l'expressió escrita, parlada o en imatge d'aquell dret a rebre informació que no tenfen, del que no podfen gaudir: el dret a conèixer allò que passa, el dret a saber.

Només que va arribar la democràcia, però, i després del sarampió informatiu que va fer dels diaris i publicacions en general autèntics col·laboradors del moviment democràtic, partidaris, animadors,

propagandistes més que no pas suports de la Informació (2), la vida mateixa ens va fer entendre la notícia com allò que tota notícia és a qualsevol país desenvolupat culturalment i econòmicament: *un producte*.

La notícia és un producte, el producte final d'un procés de tria, de selecció de molts esdeveniments que mereixen ser comunicats i que es presenten davant dels ulls dels professionals i aquests comuniquen finalment a llurs públics.

Si diem, doncs, per endavant, que la notícia és un producte, el producte final del procés informatiu, allò que surt del sistema informatiu i s'ofereix al públic, és perquè em sembla que és molt important desfer, des d'ara mateix, un vell prejudici consistent en definir la notícia com alguna cosa extraordinària, com una aspiració.

Per a nosaltres —i en això segueixo una línia d'investigació del professor López-Escobar (3)— notícia és, ni més ni menys, allò que surt i s'ofereix al públic després d'un procés de selecció d'esdeveniments coneguts pels encarregats de servir al públic informativament.

No és qualsevol cosa nova, interessant sense més. No només allò que, feta la tria, surt com tal de la maquinària informativa.

La diferència és grossa i suposa partir d'un punt divers, el que feia considerar —per part dels professionals i del públic mateix— la notícia, la Informació en termes generals, com un dret, alguna cosa d'immaterial, i no com producte elaborat per una empresa moderna, que té per objecte precisament aquest: fer notícies, vendre notícies, bastir el mercat informatiu.

Potser ara no cal parlar del dret de qualsevol ciutadà a rebre informació amb el dramatisme amb què fa vint anys fèiem referència a allò que no teníem.

Parlar de la notícia com un dret ja no és notícia. El dret ja el tenim reconegut a la Constitució. Diu l'article 20 que està reconegut i protegit el dret (apartad d) a *comunicar o rebre lliurement informació veritable per qualsevol mitja de difusió*.

Ara bé, així com l'arbre potser no ens deixarà veure el bosc, també la consideració obsessionant de la Informació com un dret i la notícia com a expressió i contingut pràctic del dret esmentat ens podria portar a veure un producte normal del nostre segle, un producte propi d'una societat lliure, amb llibertat de mercat, més com una il·lusió que no pas com l'objecte d'una empresa informativa.

La notícia com un producte de consum, a l'abast de tothom. Es així com volem veure el resultat de la tria que fan els professionals de la

Informació per tal de bastir els informatius dels diaris, de la ràdio, de la televisió?

I per què no? Per què hem de trascendentalitzar els esdeveniments de cada dia, els fets remarcables, allò que passa al món i els periodistes reflecteixen, per tal que el públic ho sàpiga, com si es tractés de qüestions celestials?

Volia dir, encara una vegada més, que l'antiga consideració de la notícia com un dret, si es veu de la part del públic, i un deure sota el punt de vista del professional, obligat a transmetre coses que fan referència a la política, per exemple, és una deformació.

Ara per ara, la notícia és un producte rendible per a les empreses informatives. Si no fos rendible, no treballarien aquest producte, encara que hi hagi empreses informatives que no cerquen guanyar quartos, puix que les paguem tots els ciutadans amb els nostres impostos.

L'empresa informativa, la indústria que es dedica a produir i vendre notícies, o a rebre i vendre notícies com a intermediària entre el productor i el consumidor de notícies, no és, ara per ara, aquell tipus de monstre que ens va dibuixar el Ministre d'Informació de Franco, Arias Salgado, ni la concebuda dins la llei de Premsa de 1938 pel Ministre Serrano Suñer, ni tan sols la que volia la llei de Premsa de 1966 de Fraga Iribarne.

Si consideréssim la notícia com alguna cosa de celestial i immaterial, la conclusió lògica seria que les empreses informatives també ho haurien d'ésser, algun tipus d'empresa immaterialitzada, virginal, intocable, sense ànim de lucre, sense desig de guanyar quartos; ara però, això sí, sota la protecció, la direcció, la vigilància, la bota de l'Estat, o sigui del govern.

Treure del comerç un producte conegut a tot arreu, a tot arreu civilitzat, de desenvolupat, com notícia, suposa caure a les mans del govern omnipotent, orientador, fons i raó de les notícies, únic intèrpret vàlid de la noticiabilitat, la capacitat —en exclusiva— per dir això és una notícia, allò altre no mereix ésser notícia (4). La *sacralització* de la notícia fa del missatge informatiu pura propaganda.

La Informació al servei d'una veritat oferida com a tal per l'Estat produiria, ja va produir-ho, un resultat ben conegut: notícia és allò que l'Estat vol que se sàpiga. Trelford, que veu el problema des d'una situació de llibertat, quan els periodistes es veuen obligats a triar tot allò d'informatiu i deixar de banda allò altre que no ho és —propaganda política, relacions públiques— ens diu que notícia és

allò que el govern no vol que se sàpiga (5). Tant se val.

Com es fan les notícies

Hi ha gent, encara, que veu la notícia com allò que sembla important per als importants, per als poders fàctics. Notícia com tot allò que volen el poder o els poders fàctics que arribi al públic.

La realitat dels països democràtics, però, ens presenta una concepció de la notícia que no té res a veure amb això: la notícia com un producte fet a partir d'uns materials informatius obtinguts pel professional —gairebé sempre és un professional qui descobreix un esdeveniment i cerca les dades que cal per tal de redactar més endavant la notícia— i oferida, servida al públic segons unes especificacions que el mateix públic marca.

És ben cert que, per tal que la notícia surti de la maquinària informativa amb la forma i el contingut que demana el públic, els materials obtinguts pel professional són filtrats— la tradicional teoria comunicativa del paper fonamental del *gatekeeper*— fins que s'ofereixen al mercat.

Ara bé, tots sabem que les notícies surten al mercat amb unes característiques que no sempre coincideixen amb aquell tipus de notícia que nosaltres mateixos tenem a dins, puix que vam ser testimonis dels fets. Com és possible? Hi ha molts que diuen que els periodistes s'inventen les notícies o, si més no, quan redacten, munten les imatges, fan el que volen, no reflecteixen la realitat.

No és ara el moment adient per tal d'analitzar a fons el tema de la recreació de la realitat per part dels professionals de la Informació. Ja en tenim prou amb dir que si els professionals volen dir la veritat— i gairebé sempre volen dir la veritat— ells veuen els fets amb els seus ulls, cadascú amb els seus propis ulls.

Diu Del Rey Morató que la valoració diferent d'una notícia en dos diaris de la mateixa data s'hauria de veure com *un bé cultural i polític* (6). Això fa referència al fet experimental que diaris diferents titulen, redacten i fan la presentació de la mateixa notícia, dels mateixos fets, sota punts de vista també diferents.

Per què? Quina és la raó perquè un fet, que per a tothom de bona fe ha d'ésser el mateix fet, canviï segons el mitjà, segons el suport del missatge?

En primer lloc, perquè cadascú és cadascú. En segon lloc, perquè cadascú té el seu propi públic i el públic imposa, o al menys condiciona, certes especificacions del producte.

Tanmateix els fets no són èls fets? No haurien de ser sagrats, segons els mateixos periodistes? De sempre s'ha dit, a les escoles professionals de periodistes i a dins dels centres d'estudi i investigació de temes relacionats amb la Informació, no sempre en el si dels centres d'estudis de comunicació, que els fets són els fets, que els fets són sagrats, que l'objectivitat informativa consisteix en comunicar els fets tal i com van ocórrer, encara que després cadascú pugui dir la seva opinió sobre aquells fets.

Una vegada més, caldria parlar d'una distinció clàssica —rebutjada moltes vegades pels comunicòlegs— entre informació, propaganda política o també ideològica, i publicitat comercial. La informació s'esgota en la transmissió, comunicació de fets, de dades, d'allò que va passar o que existeix. Tot allò va, des de la facticitat fins el camp sapiencial de cadascuna de les persones que constitueixen allò que denominem *públic*. És veritat que el mitjà per traslladar els fets des de la facticitat fins el coneixement del públic, dels éssers humans que formen el públic, és una persona, un altre ésser humà que pot equivocar-se o pot manipular els fets. Evidentment. Per això diu Rodrigo Alsina que *l'efectivitat del discurs periodístic informatiu no és a la persuasió (fer creure), sino que hi és sense més, en el fer saber; que aquest discurs periodístic informatiu s'esgota en el seu propi fet comunicatiu* (7).

Cal preguntar-se, doncs, per les raons profundes de la coincidència unes vegades en els termes de la notícia —tothom diu el mateix— i les diferències cridaneres entre versions no coincidents del mateix fet.

Com ja vam dir, cadascú és cadascú i veu les coses segons la seva capacitat, la formació, fins i tot els seus prejudicis. Ara, però, ja en tenim prou amb això per tal d'explicar les diferències entre un diari i un altre a l'hora de donar o no donar una notícia, de redactar-la d'una o d'altra manera, etc?

Em sembla que és arribat el moment de recordar com es fan les notícies. Com, ara per ara, els professionals treuen els materials informatius, com trien uns i no pas altres, com ho fan per tal d'incloure un text, una imatge dintre d'un servei que s'ofereix al públic com servei informatiu, quins controls i quins condicionaments hi ha per tal que allò que coneix el públic com notícia hagi caminat fins arribar a les seves mans.

Per Grossi, la professió periodística és una *activitat especialitzada de construcció de la realitat social* (8). Això vol dir que els periodistes, els professionals de la Informació en general, quan

expliquen tot allò que va passar, quan ofereixen al públic la realitat social, més aviat el que donen, el que ofereixen, és una reconstrucció, una construcció de segon grau de la realitat.

Les notícies són notícies perquè algú observa, veu, dintre dels fenòmens de la naturalesa del seu entorn, uns que criden més l'atenció, que són, es pot dir així, extraordinaris, o sigui, que no es tracta de fenòmens corrents, es tracta d'autèntics esdeveniments. El professional que veu això pensa que pot ésser una notícia i això és perquè ja està pensant, al mateix temps, en la reacció del seu públic. Segur, es diu dintre seu, que per al meu públic, això és una notícia, els agradarà.

Gerbner ens va dir que la cosa passa més o menys de la següent manera:

- 1.- Algú
- 2.- Veu un esdeveniment
- 3.- I reacciona
- 4.- En una situació
- 5.- Per mitjà d'uns mitjans
- 6.- Amb el fi de fer disponibles uns materials
- 7.- Amb una certa forma
- 8.- I dintre d'un context
- 9.- Transmetent un contingut
- 10.- Amb unes certes conseqüències (9)

Gerbner no ens va dir que la tria d'un esdeveniment —aquell fenomen extraordinari— es fa no tan sols perquè li sembli personalment a *algú* que allò és un fet que pot arribar a ésser una notícia, sinó que allò ho veu així perquè està pensant en la reacció favorable del seu públic, perquè sap, per experiència, que allò agradarà al seu públic, que el seu públic se sentirà cridat també per la singularitat, la importància, el relleu de l'esdeveniment triat, seleccionat per la persona encarregada de fer notícies.

En un cert sentit, es pot dir que els periodistes no tan sols comuniquen notícies, més aviat fan notícies i les fan sobre la base de fets certs, puix que si els fets no són certs, ja no parlaríem de notícies, més aviat hauríem de parlar de missatges propagandístics o publicitaris.

Aquesta consideració del públic, del grat o rebutjament esperat del públic, pot explicar moltes vegades la diferència entre uns i altres mitjans a l'hora d'oferir la notícia d'un mateix fet.

És clar que això passa també dintre d'una economia de mercat, si parlem de desodorants, de samarretes o de cotxes. Ara, però, el

tractament de la Informació, no hauria d'ésser d'un altre caire?

És pot considerar la Informació com un producte qualsevol, com una mercaderia?

Si fem referència a una societat democràtica, en el si d'un món modern i civilitzat, per què no? Sempre que els fets siguin els mateixos, les diferències, segons les preferències i la personalitat de cada públic, són normals.

Quan la llibertat d'expressió i la d'Informació són una realitat, un fet, i no una declaració programàtica sense més, sembla lògic, normal, obligat, que hi hagi diferències. És veritat que, a molts països, no es pot ni somiar en una tria, una selecció de fentòmens fins agafar aquell esdeveniment que pot arribar a la taula informativa del públic com una notícia. No serà el públic qui digui quines notícies li agraden i com. Serà el govern qui farà la tria i imposarà els continguts dels mitjans.

La llibertat d'Informació i la llibertat de mercat són una part, considerable, però una part de la llibertat sense cognoms. No trobarem, doncs, en aquells països que no volen selecció lliure de notícies segons les especificacions i preferències del públic, ni llibertat de mercat, ni de premsa, ni d'expressió, en general, ni de participació política a les tasques comunitàries, ni llibertat d'ensenyament, ni de fe religiosa.

És a dins dels països amb llibertat, democràtics, on podrem trobar i analitzar aquell procés, normal, que tradueix el funcionament del sistema modern de recerca i producció de les notícies des d'un *input* —l'esdeveniment— fins un *output*, la notícia elaborada, feta, oferida al públic. Té raó Gerbner quan diu que *algú capta un esdeveniment i reacciona en una situació, a través d'uns mitjans, amb una certa forma i dintre d'un context, transmeten un contingut, amb unes certes conseqüències.*

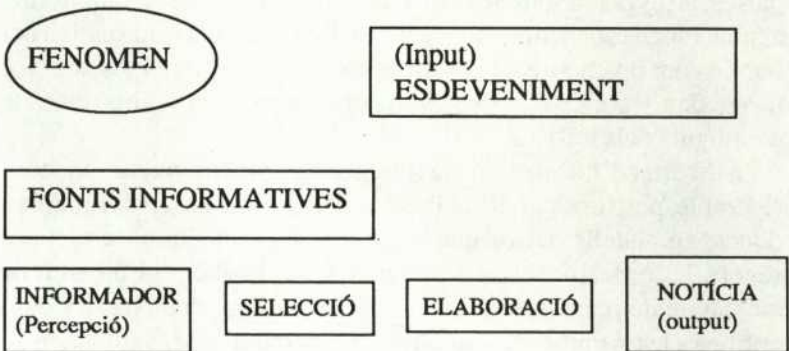
Però cal dir, una altra vegada, que la reacció ve condicionada per la consideració del públic en el moment mateix de la tria. El professional, quan es veu davant el fenomen, adverteix que aquell fenomen és un esdeveniment perquè imagina que també ho serà per al seu públic, i allò, aquesta consideració, li farà decidir-se triar aquell i no pas un altre esdeveniment.

Això pot explicar que els mateixos fets tinguin un tractament divers segons el medi que serveix de suport a la notícia i també segons el criteri de redacció d'aquell *ALGÚ* que, en segons quins casos, ha trobat aquell *esdeveniment*.

Després del "input" que obre el procés informatiu, la tria no està

feta del tot, puix que hi haurà altres moments decisius dintre del procés fins que aquell esdeveniment inicial no arribi a sortir com a notícia de la maquinària informativa que és qualsevol empresa que es dediqui a fer o a oferir missatges informatius. Pel mig hi haurà, evidentment, també altres condicionants per cadascuna de les decisions que mantenen els materials informatius dintre del canal o que deixen fora de banda allò que tenia vocació de notícia i no arribarà a ser-ho: les pressions del govern, dels anunciants, els principis de l'empresa mateixa, les rutines de la producció, etc.

El procés, doncs, podria quedar dibuixat així:

Els *gatekeepers*, que tenen la possibilitat, amb llurs decisions, de treure el procés o incloure-hi els missatges informatius, són, gairebé sempre, professionals que construeixen notícies.

La manipulació de les notícies

Ja sabem, doncs, com es fan les notícies, com neixen les notícies. Com passen del camp fenomenològic al sapiencial de tots i cadascun d'aquells que reben els missatges, del públic.

Ara bé, la vida mateixa ens fa saber que existeixen notícies que encara que es tracti dels mateixos fets, apareixen com fets tan diferents que semblen que ho siguin.

Segons Dimmick (10) els encarregats de fer la tria dels esdeveniments de cada dia no estan gaire segurs de quins esdeveniments són de debò de debò notícia i quins altres no hauran de ser-ho.

És també la vida mateixa, les coses que passen cada dia, l'experiència, la que ens fa veure que tothom està d'acord en una sèrie

d'esdeveniments que són notícia. Potser hi hagi diversitat d'opinions quan es tracta d'altres fets, però tots, encara que no siguin professionals, olorem determinats esdeveniments com a notícia certa. Dit d'una altra manera: hi ha esdeveniments que són notícia per a tothom, i allò és una altra prova que el públic diu què és i que no és notícia.

El problema es planteja, tanmateix, quan fem referència a d'altres notícies, a esdeveniments que no són notícia per a tothom. Als serveis informatius de televisió o ràdio i a les pàgines informatives dels diaris d'una mateixa ciutat, trobem moltes diferències.

Estudiant els serveis informatius de la *Televisión de Galicia, la TVG*, la televisió autonòmica gallega, i fent una anàlisi comparativa amb els de la televisió de l'Estat Central (TVE), Maneiro Vila ens presenta una situació molt significativa (11). Aquest estudi està fet sobre la base de l'enfrontament entre les notícies de nacional i internacional de la TVG i les ofertes per TVE dintre del seu informatiu, de les quinze hores, referides a l'any 1988, analitzant la setmana del 5 al 12 d'abril:

Coincidència

Nombre de notícies emeses per TVE dintre del seu TDI	90	35,5 %
Nombre de notícies emeses per TVG dintre del seu TX-I	48	66,6 %
Nombre de notícies que coincideixen en els dos canals	32	

Això vol dir que ambdues televisions coincideixen a les notícies ofertes per la TVE en un 35,5 per cent, i en un 66,6 per cent a les donades per la TVG. En resum, la mitjana de notícies coincidents en els dos telediaris és d'un 32 per cent dels respectius serveis informatius.

Amb altres paraules, Maneiro Vila ens explica:

"Per altra banda, el 66,6 per cent de totes les notícies de nacional i internacional emeses per la TVG en el seu TX-1 coincideixen amb les donades per el TD-1 de la TVE... el *telexornal* de la TVG tracta d'ésser una síntesi del regional i del telediari nacional de la TVE... els *telexornals* de la *Televisión de Galicia* tenen una orientació clarament substitutòria, tracten que el telespectador galleg tingui una versió global de tot allò que passa a Galícia i al món sense que hagi de veure els

telediaris de la TVE”

Però, com el mateix Maneiro Vila constata, el telespectador de la TVG no arriba a tenir *un coneixement de tot allò que passa a Galícia* si no pot veure les tres edicions del telediari de la TVG, ni tindrà una visió global de tot allò que passa a l'Estat espanyol o al món com si veiés els telediaris de la TVE. Encara que la TVG tracti de fer telediaris competitiu amb la TVE (12)

En qualsevol cas, és molt important per a nosaltres la cinquena de les conclusions del treball esmentat de Maneiro Vila, quan diu que la TVG té els mateixos problemes i defectes que la TVE. I fa la llista:

“...servei públic desvirtualitzat pel desig de tenir ingressos publicitaris que condicionen molt la programació. Influència dels sectors que tenen el poder a Galícia en cada moment concret, que mediatitzen i fan que la TVG no pugui actuar com una institució al servei de la Informació dels ciutadans gallecs”.

Em sembla que l'acusació es forta i, al mateix temps, és objectiva. És veritat que les televisions autonòmiques volen guanyar quartos, perquè en tenen necessitat, per tal de minvar les despeses de cada govern autonòmic, puix que el pressupost públic no hi arriba.

D'aquest estudi en podriem deduir les conseqüències següents:

1.- La coincidència entre els dos telediaris, el de la televisió autonòmica i el de la televisió de l'Estat central, sembla normal en el seu percentatge, puix que una tercera part de les notícies ni és molt ni tampoc es poc, tenint en compte que ambdós telediaris ofereixen notícies nacionals i internacionals, a més a més de les gallegues de la TVG.

2.- Però sembla significativa la dada que un 70 per cent de cada servei informatiu no té res a veure amb l'altre, precisament per allò que acabem de dir. Encara que hi hagi un públic que sembli el mateix, els interessos en segons quins casos no són els mateixos.

3.- Cal dir, encara que de l'esmentat estudi no es dedueixi directament, o al menys no es reflecteixin dades exactes, que les notícies de Galícia tenen un tractament diferent a cadascun dels telediaris estudiats. Això vol dir que el públic nacional, més ampli, i el galleg més especialitzat, —si podem parlar així— tenen llur manera de veure la mateixa realitat i això és ben conegut per cada mitjà.

4.- Igualment cal no oblidar, però, que una i altra televisió depenen dels respectius governs de torn, amb color ben conegut en cada cas. Això fa que:

- entrin o no entrin dintre del format de cada informatiu

les notícies segons els interessos governamentals, tenint en compte el caràcter legal de les televisions públiques, de *servei públic essencial*.

- es tractin, les notícies que s'ofereixen al públic, en funció dels interessos generals o particulars de cada govern.

- estiguin, aquests interessos, per sobre de l'interès general del públic en *rebre informació veritable* —un dret del públic segons l'article 20 de la Constitució— puix que, segons sembla al govern, ultrapassin aquest interès.

Sembla, doncs, com si la nostra afirmació inicial que, ara per ara, les notícies no tenen el caràcter sagrat de quan encara no hi havia democràcia al país, hagi caigut per terra.

Tanmateix, cal no oblidar que, seguint l'estudi fet per Maneiro Vila, estem dintre d'empreses públiques, amb una intenció determinada, amb uns fins que no són pròpiament empresarials, que produeixen notícies amb color i sabor. Empreses que serveixen al seu govern, cadascuna d'elles, amb fidelitat, si més no, seguint *orientacions* molt directes.

Així doncs, si les televisions públiques espanyoles serveixen els interessos dels governs nacional i autonòmics, i miren més allò que vol dir l'Estat —estem en un Estat de les autonomies— que no pas aquell interès del públic, aquell dret a la Informació que té el públic segons la nostra Constitució, es pot dir que els missatges que com a informatius ofereixen aquestes televisions són notícies, o no?

En segons quins casos, ja podem dir que no ho són, de notícies. Es tracta més aviat de propaganda política, missatges amb forma externa de notícia, però amb un contingut propagandístic, missatges intencionats, missatges que no s'esgoten en el seu propi *fet comunicatiu*, amb paraules de Rodrigo Alsina.

Tanmateix, Del Rey Morató ens diu que encara que la notícia no sigui certa, encara que no sigui informativa, puix que no diu la veritat, la seva mateixa falsedat “suposa o presuposa l'existència d'alguna cosa sobre la qual es predica la falsedat esmentada: la notícia és falsa, aleshores hi ha hagut notícia” (13)

La diferència és clara, si examinem el procés de producció de notícies lliure, o si es vol —per tal de no reduir la llibertat a l'àmbit privat— tal i com es desenvolupa dintre de la normalitat del mercat, i el procés viciat des de l'inici, a certes empreses públiques o, encara que no ho siguin, quan no hi ha llibertat d'Informació. Els governs

destrueixen la primera acció que suposa obrir el procés mateix.

En els casos normals, és un professional, amb els seus ulls o amb els ulls de la font informativa, qui s'admira davant d'un fenomen que, pensant en el seu públic, veu com esdeveniment. Aquell esdeveniment, després dels filtres adients, o al menys després d'ultrapassar els filtres normals, arribarà a notícia.

A les empreses públiques, moltes vegades no hi ha descobriment de fenòmens que puguin ésser esdeveniments. Aquesta fase, aquest principi, és una decisió governamental, que crea l'esdeveniment, que substitueix la feina de l'informador.

Quan Moles parlava dels esdeveniments, sens dubte que no imaginava la capacitat de veure'ls que es pot descobrir en els ministres i altres homes d'Estat (14)

He dit moltes vegades que tot informador es situa davant de la realitat com fa el filòsof: amb capacitat d'admiració. Gràcies a això, veu esdeveniments, futures notícies. Ara però, ¿es pot dir que les *notícies* que el govern, els càrrecs polítics que manen a les televisions, *servei públic essencial*, imposen o recomanen; són productes d'un procés que es va iniciar pel descobriment d'un fet, d'un fenomen que passa a la categoria d'esdeveniment?. Ordinàriament, no.

Qualsevol espanyol que hagi treballat a la televisió estatal — nacional o a alguna de les autonòmiques — sap molt bé que, en aquests casos, no hi ha hagut percepció d'un fenomen com esdeveniment. Es va rebre una ordre per tal de ficar una informació o pseudoinformació en el si d'un informatiu i prou.

Vam arribar, doncs, a la conclusió que pot haver-hi notícies que no siguin notícies. Em sembla que les conclusions elaborades pel professor Orive en estudiar el contingut dels telediaris per a quatre comunitats autonòmiques, Castella-Lleó, Castella-La Manxa, Astúries i Madrid, són força significatives:

1.- La part més gran dels que van respondre a la enquesta diuen que no tenen informació suficient a la televisió i es veuen en la necessitat d'escoltar la ràdio i llegir la premsa.

2.- Els telespectadors pensen que els telediaris influeixen l'opinió pública perquè *estan fets per això*.

3.- Més de la meitat dels que van respondre a la enquesta diuen — i això és molt important per a nosaltres — que la *credibilitat* d'aquests telediaris de la televisió estatal (tant se val la del govern central com les autonòmiques) és només *regular*. N'hi ha molts, encara més que aquests ara esmentats, que pensen que els telediaris

no mereixen cap crèdit ni res. (15)

Un altre problema, del que no ens ocuparem ara, seria el de la percepció de les notícies ofertes per la televisió estatal, puix que, segons el mateix Orive, gairebé la meitat dels enquestats *no té cap record de tot allò que va veure al darrer telediari de la vigília del dia en què se li van fer les preguntes* (16)

Però, no és tota notícia una combinació de forma periodística i contingut o bé estrictament informatiu o bé opinable o reflecteixi l'opinió d'un altre?

Cal fer la distinció, una vegada més, entre allò que és transmissió de dades i allò altre que consisteix en recollir la doctrina, opinió, missatge no estrictament informatiu. La notícia no empaita el públic per tal de pensar d'una o d'altra manera. La notícia és transmissió de dades i res més. Tanmateix, els telespectadors s'adonen que les notícies, si més no una part important de les notícies dels telediaris que fins ara coneixem a Espanya, porten una intencionalitat, tracten d'orientar el públic, de donar-li direccions clares per tal de prendre decisions de caire polític.

Per tal de prendre decisions adients, responsables, cal disposar d'informació adient. Però, la decisió, per ésser lliure, cal que sigui feta sobre la base de fets certs, de dades sense color ni olor, de notícies, no de missatges propagandístics.

És clar que no parlem de notícies sense sexe, angelicals, transmissió de la realitat directa fins l'enteniment dels homes. Això no és pas possible.

És possible, però, que els homes que fan les notícies cerquin la veritat i tractin de fer notícies, sigui com sigui. Notícies, esdeveniments interessants per a un públic determinat, per molt gros que sigui. I vam dir que el públic imposa, en certa manera, les seves especificacions, diu com vol el producte, sense que això minvi la veritat.

Hi ha mitjans que donaran més relleu a una part de l'esdeveniment i altres a una altra part. Hi ha mitjans que deixaran fora de banda qüestions que per a d'altres són molt importants, si parlem del mateix fet. Després, a les seccions d'opinió, als editorials, a les cròniques, als comentaris crítics, es dirà per part del mitjà allò que li sembla d'aquell esdeveniment, si cal dir-ho. Però notícia es la notícia.

La situació creada per qualsevol manifestació de l'influx del públic no té res a veure amb la tasca orientadora i substitutòria per part dels homes de govern quan intervenen el procés informatiu, de

producció de notícies. Servir al públic no suposa canviar els fets. Rebre ordres per tal d'incloure un missatge o de redactar aquell missatge per tal d'obtenir una resposta esperada, és una altra cosa.

Als mitjans comercials d'informació ens trobarem amb diferències entre uns i altres en torn al mateix fet, a la mateixa notícia, segons l'interès de llurs públics respectius. Així, per exemple, la crònica informativa d'un partit de futbol conté uns fets en els diaris de la ciutat a què pertany l'equip guanyador i uns altres, potser, segons els casos, en els diaris de la ciutat a què pertany l'equip que va perdre el partit. I no parlem ara d'allò que podríem dir l'opinió sobre el partit i els equips. Parlem dels fets, dels gols, del comportament i els resultats, de la transmissió per escrit de tot allò que va passar al camp de joc. També quan es tracti de titular, de compondre la pàgina, etc, la consideració del públic, de la reacció esperada del públic, jugarà un paper important.

És veritat que, com diu Nieto, aquell que tingui el *poder d'informar* té a les seves mans la possibilitat d'*influir sobre l'opinió pública, la vida cultural, política, religiosa, etc.* (17)

Això, tanmateix, és una conseqüència del procés informatiu.

Cal, doncs, afavorir no tan sols el pluralisme informatiu sota el punt de vista de la recerca, la llibertat de buscar, treure i elaborar notícies, sinó, alhora, la pluralitat d'empreses, per tal de combatre el monopoli informatiu.

El poder d'informar no pot ésser un monopoli de l'Estat, ni de qualsevol empresa informativa. El dret del ciutadà a rebre informació veritable és un dret protegit constitucionalment i això suposa que ni l'Estat pot tornar endarrera per tal de fer-se amb els mitjans de comunicació o controlar-los, ni molt menys, amb la disfressa d'empresari, eliminar competidors, ni afavorir una empresa privada que arribi a tenir el monopoli de la difusió de notícies.

És normal el pluralisme i, per tant, és normal que les notícies, sense taca, sense mentir, amb fidelitat a la veritat dels fets, no siguin les mateixes a tots els serveis informatius, ni estiguin presentades de la mateixa manera.

El pluralisme és signe de naturalitat i llibertat. La societat és plural, puix que els homes, els éssers humans, som diferents.

Ara bé, el fenomen de mitjans públics de comunicació que no informen d'allò que el públic vol, mentre altres mitjans diuen allò que el ciutadà espera conèixer, no és signe de pluralisme. Més aviat és signe de sectarisme o, si més no, de parcialitat, d'orientació de la Informació, i allò farà que les notícies no ho siguin, encara que portin

la forma externa de notícia.

Per un procés de selecció *natural*, és a dir, amb els condicionants normals, propis de tot mercat lliure, *només determinades notícies arriben a la difusió i, quan es difonen, eclipsen a unes altres i això fa que unes activitats humanes tinguin més relleu, il·luminades pels llums dels mass media, mentre que unes altres resten en els angles cecs* (18).

Però quan la selecció no és pas natural, pròpia d'un mercat lliure. Quan es tracta d'una imposició del govern, la notícia, presentada, oferta al públic com a tal, és només una disfressa.

Notes

(1) Exemples pràctics de *consignes* i de l'*orientació* de la Informació des del govern, a l'època de Franco, en Fernández Areal, Manuel, *Cuarenta años de censura en la España de Franco*, I y II, *Opinión*, núms. 32 i 33, de 14-20 de maig i 21-27 de maig de 1977, respectivament. Es pot veure també el meu treball *El desconocimiento del derecho a la Información en vía administrativa*, en el llibre *Información y derecho de la información. Homenaje al profesor José María Desantes Guanter*, ed. Fragua, Madrid 1987, pàgs. 267-297.

(2) Casasús, Josep Maria, *Diferencia entre la actitud de un medio privado y uno público ante ocultamientos de la verdad para provecho de intereses propios*, conferència en *Encuentros de la comunicación*, Pazo de Mariñán, La Coruña, juliol 1988.

(3) Veure molt concretament el treball inèdit de López-Escobar, E., *Contexto y selección informativa, revisión de la teoría de Dimmick y estudio de un caso*, de data 25 de juny de 1981. També, *El informador profesional entre las fuentes y el público*, en López Escobar, E. - Orihuela, J.L., Ed., *La responsabilidad pública del periodista*, Servicio de publicaciones de la Universidad de Navarra, Pamplona, 1988, pàgs. 519-530.

(4) Fernández Areal, M., *El control de la Prensa en España*, ed. Guadiana, Madrid, 1973.

(5) Trelford, D., 37 Asambleas del IPI, Estambul, II.V.1988.

(6) Del Rey Morató, Javier, *La comunicación política*, Eudema, Madrid, 1989, pàg. 34

(7) Rodrigo Alsina, Miquel, *La construcción de la noticia*, Paidós, Barcelona, 1989, pàg. 14.

(8) Grossi, G., *Professionalità giornalistica e costruzione sociale della realtà*, en *Problemi dell'Informazione*, any X, núm. 3 juliol-setembre 1985.

(9) Gerbner, G., *Towards a general model of communication*, en *Audiovisual Communication Review*, núm. 4, 1956, pàgs. 171-199.

(10) Dimmick, John, *The Gate-Keeper: An Uncertainty Theory*, en JM (Journalisme Monographs) Novembre 1974.

(11) Maneiro Vila, Arturo, *Funcions da TV autonómica galega e do centro rexional de TVE en Galicia*, Servicio de Publicacións, Consellería da presidencia e administración Pública, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1989, pàgs. 186-188.

(12) ob. cit. pàg. 188

(13) Del Rey Morató, J., *Crítica de la razón periodística*, Universidad Complutense, Madrid, 1988, pàg. 43.

(14) Moles, A.A., *Notes per une typologie des événements*, en *Communication*, París, 1972, pàg. 72.

(15) Orive Riva, Pedro, *Los españoles ante los telediarios*, AECAS (Asociación de Estudios de Comunicación para las Autonomías), Madrid, 1988.

(16) Orive Riva, P., ob. cit. pàg. 262.

(17) Nieto, Alfonso - Mora, Juan Manuel, *Concentración informativa en España: Prensa diaria*, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Navarra, Pamplona, 1989, pàg. 76.

(18) Bezunarte, Ofa, *La noticia, incómodo refuerzo de las instituciones*, en *La Prensa ante el cambio de siglo*, obra colectiva, Deusto, Bilbao, 1988 pàg. 134.